

LA TREVA CATALANA

En períodes de revolució mundial, tan perllongat com aquest en què vivim, sorgeix la necessitat d'instaurar, de manera tàcita o expressa, una treva, per a què tots aquells que tenen cabdalment un enemic comú i són bàsicament capaços de conviure tinguin alguna avinentesa d'entendre's i unir-se en una acció concreta, ja que sense aquesta entesa s'assegura el domini perpetu de l'enemic de tots.

Recentment, l'Agrupació Catalana d'Invàlids i Mutilats de Guerra s'ha referit a la conveniència d'abstenir-se "de tota acció partidista fins a l'enderrocament del Feixisme."

De fet, els elements més assenyats a l'emigració catalana han supertat ja fa temps el complex del ressentiment creat per la derrota militar i per les crisis nervioses, molt comprensibles, dels primers temps de l'exili. En la lluita honrosa, que per ser-ho permet totes les esperances, es produí el pitjor que podia succeir: la desintegració dels individus i de les col·lectivitats. Els combatents, desunits ja durant la guerra, entraren en els camps de concentració i en l'exili més dividits que mai, cercant tothom la víctima propiciatòria per a carregar-li les culpes de tots. Ideologies alienes i elements que cerquen la provocació hi contribuïren no poc. En lloc de servir la fe i el coratge, continuaren en les condicions més adverses, en terres estrangeres, les campanyes de canibalisme, incitant les inclinacions a queixalar a qui es té més aprop per a fer-se passar l'amargor i la ràbia de la derrota.

Al cap de quinze anys, quan el pas del temps ha deixat lloc a la reflexió per a esguardar amb més serenitat el que cal fer per a salvar el pervindre de la causa, més que el dels grups, és de sentit comú deixar de banda la baralla idiota entre les víctimes del mateix botxí.

Potser hem estat els demòcrates nacionalistes els qui primer aplicarem de manera, no sols tàcita, sinó expressa, en els diversos intents de concentració, els principis d'una treva, acordant una mena d'*status quo* i d'abstenció de fer incursions en els partits exiliats, amb gran aventatge dels qui no han complert. Per ells ha continuat el proverbi de què peix menja peix i català menja català.

Però no s'ha de perdre cap avinentesa de què s'extingui la treva catalana. L'E. R. de C. ha estat fidel a la treva, no sols amb els demòcrates catalans, sinó amb els espanyols. Adhuc amb els comunistes, plegant, com vam fer, el nostre portantveu a Mèxic, "L'humanitat", encara que contra el parer d'alguns.

Amb el sector importantíssim que és el sindicalisme català ni tan sols no s'ha posat el problema. L'Esquerra, malgrat els excessos de lèxic que no s'està de generalitzacions massa amples, ha seguit les petjades de Layret i el Noi del Sucre, de Companys i de tants d'altres que no sabien on acabava el seu apoliticisme esquerrà i el seu revolucionisme sindicalista. A més, l'intel·lectual d'Esquerra, si no és anarquista a la manera d'Anatole France, és sempre un Utopista, tal com el presenta un article de Jaume R. Magriñà en el número 137 de "Solidaritat Obrera" que surt a Mèxic.

Si la treva es fa necessària té també l'atractiu de respondre a una tradició catalaníssima en temps de calamitat pública. A Europa fou articulada per primera vegada en el sínodo de Toluges (del Roselló) per l'Abat Oliva de Ri-

poll. I apareix com institució política ben estructurada en el llibre tercer dels "Usatges, l'any 1064, a fi de limitar les conteses i guerres privades feudals davant les exigències de la defensa contra l'invasió musulmana.

Si fa no fa, després de 10 segles, Catalunya es troba en la mateixa urgència d'aleshores. També els celibers espanyols, amb els iber-iber mercenaris del Riff, han tornat a apoderar-se de Catalunya. Aquesta vegada sota el signe arbitrari de la Creu. Però el signe no importa: la creu o la mitja lluna, la creu gamada o el martell i la falç, tant se'ls hi en dona. El que ells volen és la conquesta i el botí. Satisfereix el seu urc, la voluntat de poder, i el viure a costa del treball dels veïns.

Fa mil anys prenién ramats i donzelles. Avui les fàbriques i els bancs. Vesteixin com vesteixin, sempre topen amb els mateixos fets catalogats per la geo-física: els pobles dels planells desèrtics, pobres i atrassats, s'abocuen, arma al puny, damunt de les valls riques i treballades per viure amb l'esquema dreta, fent de senyors, guerrers o buròcrates.

En el nostre temps, aprofitant-se del tèrbol aiguabarreig que atrofia i acovardeix a les seleccions europees que haurien de lluitar contra tota mena de barabars totalitaris, Catalunya ha tornat a caure a les urpes dels homes del cavall i de la llança. S'imposa una política, una acció coordinada i ben dirigida per a foragitar-los.

Per sort nostre, el mal de Catalunya el sofreixen també totes les terres màntimes, mediterrànies o cantàbriques, que en la península hispànica estan poblades per les tribus més civilitzades i riques. La perifèrie té un interès comú amb el nostre en la causa de la llibertat i de la democràcia. Els nostres Confederats d'ahir en el curs de la nostra història, els pobles de València, Aragó i Balears, han de formar el nucli i penyora d'amistat amb els pobles d'Euzkadi, Cantàbria i Galícia. Per ajudar àdhuc als pobles del centre a millorar el seu nivell de vida.

Però la primera base és l'unitat d'acció política dels catalans. I per això cal enfortir la treva catalana. Que donarà l'autoritat de l'exemple a les altres terres amb instint de llibertat i permetrà que el món, arribada l'avinentesa, que mai no sabem si es pot presentar en un tombant proper, ens pugui prendre seriosament.

Treva catalana i unió a l'entorn de la bandera barrada, servada pel que quedi del quadre de les institucions filles de la voluntat coneguda del poble català, fins i tant no pugui expressar lliurement la seva nova voluntat. Esperant que el nostre plet pugui entroncar amb el d'una Europa lliure, democràtica i unida.

Totes les veus responsables reclamen pau i treva entre els catalans i els possibles aliats per a prosseguir la guerra contra el franquisme incivil. ¿Seriem encara prou fells o masells per a no formar el quadre? Tant se val. Si no es fa avui, es farà demà l'unió sagrada. La nostra fe en el poble de Catalunya és irreductible, perquè el nostre poble té vitalitat i la seva causa és eterna, perquè és justa. El poble que merescué el títol de "més lliure i lleial del món" s'aixecarà quan arribi l'hora, com ha fet tantes vegades, i, com diuen els italians, fara da se.

FE EN EL DESTÍ IMMORTAL

Accedeixo gustosament a la vostra deferent invitació d'adreçar-vos unes paraules en ocasió de l'acte commemoratiu del traspàs de l'inoblidable President Francesc Macià.

Josep Irla

Estic segur d'interpretar el pensament de tots els catalans, afirmant que la figura del President MACIÀ, lluny d'esborrar-se en el transcurs dels anys, és cada dia més present al nostre esperit. Les seves qualitats personals, el seu clarividet patriotisme, la tenacitat i el coratge amb què defensà tothora els interessos espirituals i materials de Catalunya, l'han situat, davant de la posteritat, com una de les figures més representatives del nacionalisme català.

No crec que sigui necessari evocar la seva tasca, prou coneguda de tots vosaltres. Però sí que voldria posar de relleu una vegada més, una de les qualitats mestresses de la seva ànima preclara: la fe que tingué en tota circumstància en els catalans i en el destí de Catalunya. Francesc MACIÀ conegué la dissort, les dificultats, les incomprendions, la persecució, l'exili i els sacrificis de tota mena. I mai, absolutament mai, no deixà de tenir una plena confiança en el pervindre del nostre poble. I aquesta actitud del primer President de la Generalitat restaurada, ens ha de servir d'exemple, i d'alligonament.

Les dificultats actuals són considerables, certa la dissort dels catalans i plens d'incertitud els horitzons que d'extenen davant nostre. Però si ens és permès de considerar la nostra situació i les possibilitats que ens queden, hem de fer-ho no pas per cercar un pretext a la resigna-

ció o al desinteressament, ans al contrari per a trobar-hi noves forces i noves energies pel combat que, passi el que passi, no abandonarem mai. La veritable plenitud dels pobles es demostra precisament en els moments difícils, i si nosaltres aspirem a redonar a Catalunya les llibertats momentàniament perdudes, hem de conservar sempre, intacta, la fe en el seu destí immortal.

* * *

I permeteu-me que associï a aquest homenatge, una altra figura il·lustre de la nostra terra: la del President Lluís COMPANYS. Si el President MACIÀ morí enmig del seu poble que tant estimava, en la plenitud de la glòria d'una Catalunya lliure, el President COMPANYS acabà la seva tràgica existència una matinada lívida i freda d'octubre en el castell que simbolitza, avui encara, l'opressió i el martiri.

Seguim doncs, catalans, el guiatge d'aquests dos patriotes i procurem fer-nos dignes de llur exemple. Escoltem el missatge que ens trameten i conjurem-nos a no estalviar cap sacrifici per tal d'aconseguir la llibertat per la qual visqueren i moriren Francesc MACIÀ i Lluís COMPANYS.

JOSEP IRLA

José Antonio de Aguirre

Ha estat uns dies a Mèxic el Molt Honorable President d'Euskadi, senyor José Antonio de Aguirre. De debó que ens ha plagut.

El seu nacionalisme és tan ferm, que no li calen pas ni mots ni gestos enfàtics per a reblar-lo, només expressant-lo planerament ja té la magnitud dels grans convenciments. La seva fe en el més viu dels anhels del seu poble, l'enfervoreix; per això creu —sense la màcula d'un dubte— que el futur conté, inexorablement, la llibertat d'Euskadi.

Vencedor a l'avançada, lluita amb l'optimisme del que sap que cada dia l'apropa a la victòria i adelerat, ensems, per escurçar el sofriment dels seus compatriotes. Ni perd el temps en activitats tan llampants com inútils, ni en enrevessades combinacions polítiques, ni perseguint quimeres, puix que ni és rallador, ni maquiavèlic, ni il·lús. És un patriota que, per sort d'Euskadi, fa de capdevanter... i n'és.

De sempre, i ara encara més, volem que l'amistat germanívola d'Euskadi i Catalunya esdevingui més sòlida i afectuosa. Els nostres pobles són i seran, fins més enllà dels temps malestrucs de l'esclavatge; per a llavors ja devem esforçar-nos per a què l'estimació superi tots els altres vincles que ens uneixen. L'actual aliança per a la lluita contra l'enemic comú, en cap cas ha de ser el motiu major del nostre afecte.

Som dos pobles que hem saltat el mur dels Pirineus; junts, ens podem ajudar efectivament per a establir-nos

definitivament a Europa i, fins i tot, el nostre exemple pot despertar l'orgull de pertanyi ideològicament, a pobles que només són europeus en les cartes geogràfiques.

Bascos i catalans; de cara al món pels camins del vell continent, companys de ruta i de brega per la llibertat. Cadascú amb la seva idiosincràcia nacional, dues senyeres i un sol estel, dues expressions del sentit democràtic, al bell mig de les quals és ben possible que s'hi trobi l'autènticament bona, puix que no ens podem oblidar que un bon nombre dels seus capellans i dels nostres anarquistes foren assassinats pels mateixos botxins.

Molt Honorable President d'Euzkadi: heu estat el benvingut entre nosaltres; ens haveu fet comprendre un xic més el vostre poble i estimar-lo més encara. Ens hi heu fet sentir tan aprop, com si els Pirineus, fent-se un cercle, Irun i Port-bou s'haguessin donat la mà com en una sardana.

Roc Boronat

En data 21 d'Abril passat, el President senyor Josep Irla signà, un decret instituint el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya, la missió del qual és d'exercir, per delegació, les funcions executives inherents a la Presidència.

El mateix decret nomena el senyor Josep Tarradellas per a exercir aquest càrrec.

(Veg. Pàg. 7)

Amb el President d'Euzkadi

L'Honorable President del Govern Basc, senyor José Antonio de Aguirre, ha visitat Mèxic i s'ha posat en contacte amb el seu poble i amb gairebé tots els grups d'exiliats republicans.

El Consell Directiu d'E. R. de C. va tenir el goig de saludar-lo i canviar-hi impressions polítiques en un amical i modest sopar que la nostra Agrupació va dedicar a l'il·lustre hoste.

Entre les diverses conferències públiques que va donar, hi va haver l'organitzada per l'Ateneo Español, a la qual assistiren molts dels nostres correligionaris.

Amb paraula clara i precisa, que denota el domini de les seves activitats professionals, exposà els progressos dels moviments d'Unió Europea i les realitats dels organismes oficials, ja creats.

Féu veure el que es pot esperar de l'unió de les democràcies europees, i de com interessa a les democràcies de la península ibèrica l'estructuració d'un organisme super-estatal, que ja compta amb els Estatuts aprovats i reconeguts.

Senyalà aquest ideal com digne de ser compartit, àdhuc per a superar crisis internes i acabar amb polítiques divissionistes entre els qui, al costat de les institucions republicanes, volen mirar el futur amb optimisme que ajudi a la reconquesta.

Fou molt aplaudit, i la posició essencialment democràtica del President de la Nació d'Euzkadi desvetllà noves energies per a persistir en la lluita contra el totalitarisme franquista.

L'accent de sinceritat que posà en els seus pensaments va permetre que les discrepàncies manifestes en les opinions fossin perfectament tolerades per tots els emigrats de rel democràtica.

Euzkadi té un Cap, i no ens estranyaria que la funció i la iniciativa que havia tingut de sempre Catalunya en la regeneració dels pobles ibèrics es desplaçés cap al Nord. Amb nosaltres, en l'aspecte nacionalista, hi trobarà sempre l'esperit de germanor existent, amb encertat instint, entre els pobles de Catalunya i d'Euzkadi.

UNES PARAULES

Vivim amb l'esperança en el redreçament de la nostra Pàtria, i en el triomf dels ideals catalanistes, de llibertat i de justícia social, que ha defensat sempre l'Esquerra. Potser els qui, com jo, ja hem passat la segona i fins la tercera joventut, no abastarem el nou dia de joia que s'atansa. Però, què hi fa: mentre Catalunya recobri la seva llibertat i la seva grandesa!

J. Ventosa i Roig

L'ANIVERSARI DE LA FUNDACIÓ D'E. R. DE C.

El dia 24 del proppassat mes d'abril, a les 9 de la vetlla, al restaurant "Ambassadeurs" del nostre estimat amic i company Dalmau Costa, va tenir lloc el tradicional sopar en commemoració del XXIIIè aniversari de la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Una gentada enorme, com no s'havia vist cap any, assistí a la bella i fraternal festa.

Molts correligionaris hi assistiren acompanyats de les seves esposes, el que féu que l'aspecte del menjador, ja per si sol d'un gust sobri i elegantíssim, esdevingués molt més animat i acolorit.

Ocupaven la presidència, acompanyant al Diputat a Corts i ex-ministre de la República senyor Miquel Santaló, el qual presidia l'acte, el senyor Manuel Galés, President d'E. R. de C. a Mèxic; l'ex-Conseller del Govern de la Generalitat i representant de Catalunya al Tribunal de Garanties Constitucionals, senyor Antoni Ma. Sbert; els Diputats senyors Pere Ferrer i Enric Canturri; el senyor Roc Boronat, Secretari d'Actes de la nostra Agrupació; el Diputat senyor Mariano Joven, en representació dels republicans espanyols, i el senyor Luís d'Arissarri, representant dels bascos.

Durant l'àpat, entre plat i plat, el "Trio Barrientos", del mateix restaurant, es va entretenir deleitant-nos amb un florit de sardanes i altres melodies del nostre folklore més popular.

Algunes de les cançons, com, per exemple, "La Santa Espina", "L'Emigrant", "Rosó", "Per tu ploro", etc., eren taral·lejades, amb veu alta i amb l'emoció al cor, per la majoria dels començals.

A l'hora del postre, el senyor Roc Boronat, Secretari d'Actes, va llegir les adhesions rebudes, les unes enviades per companys residents en diversos llocs de la república mexicana, els quals no els havia estat possible poder acompanyar-nos, personalment, i altres d'alguns amics de l'estranger.

A continuació, el senyor Manuel Galés, President d'E. R. de C. a Mèxic, va aixecar-se i pronuncià un breu i interessant parlament, fent una evocació del nostre Partit, abans de la guerra i després a l'exili, bo i remarcant que els seus homes que encara resten en peu, com a supervivents del gran naufragi que desolà les nostres llars i a la nostra Pàtria, segueixen, com sempre, fidels a Catalunya i a la Llibertat.

En acabar el seu discurs, el senyor Galés va concedir la paraula al Diputat al Parlament Català senyor Enric Canturri, el qual, amb el seu verb sempre vibrant i encoratjador, va elevar un cant en honor dels nostres germans que, a l'interior de Catalunya, combaten i es sacrifiquen en la lluita per a la reconquesta de les nostres llibertats.

S'extengué en una sèrie de cites i evocacions històriques sobre Catalunya i la seva vigorosa personalitat, enaltint el seu paísatge, el seu mar, la seva economia i la seva riquesa, en fi, tot allò que té de liberal, de gran i progressiva.

Mentre tinguem —acabà dient—, al nostre costat, els poetes i els intel·lectuals que, amb les seves plomes treballen, de present i d'amagat, en el sagrat cultiu de la nostra Llengua, avui bandejada, oficialment, pel tirà, podem està esperançats: perquè això vol dir que la flama de la Pàtria segueix viva i abrاندada.

Una gran ovació coronà el tan entusiasta i patriòtic discurs de l'amic Canturri.

El President invità a parlar al senyor Mariano Joven, President d'Izquierda Republicana a Mèxic. El saludà com a cavaller il·lustre d'Aragó, poble baró, com digué el gran escriptor Gracián, i com a confederat d'amistat constant envers Catalunya.

Mariano Joven, amb eloqüència que els anys afinen, saludà en nom de l'Ateneo Salmerón als amics de sempre, integrants d'Esquerra Republicana de Catalunya, gran Partit, diu, nascut en un modest centre de la barriada de Sans i que a l'impuls dels seus primers directius, homes d'una destacada significació i de vàlua extraordinària, arribà a ser la força política més important de Catalunya.

Subratllà el senyor Joven les afinitats entre E. R. de C. i Izquierda Republicana, destacant com a primordial la passió d'un i altre Partit per la República, denominador comú que ens té enllaçats en les mateixes aspiracions.

"Per defensar-la i servir-la, amb honestedat i decència, però sense malícia, estem ací tots plegats. I haurem de caminar junts en els nostres afanys per l'alliberació de Catalunya i d'Espanya. Que en aquesta tasca —afegeix l'orador—, ens acompanyi un gran sentit de comprensió, sense el qual l'esforç seria totalment inútil."

I acabà dient, amb abrandament propi d'una joventut d'esperit que fa honor al seu cognom, que aquesta solemne commemoració de nostàlgies i de records sigui una afirmació de fe en els nostres destins i una maledicció per l'usurpador, a l'ensem que una comunió sincera de les nostres ànimes.

Una ovació sorollosa subratllà les frases curulles de sinceritat i d'emoció del nostre dilecte amic.

Després el senyor Galés pregà al nostre distingit invitat, senyor Luís d'Irisarri, Delegat del Govern d'Euzkadi a Mèxic, que volgués adreçar unes paraules a l'auditori. El senyor Irisarri accedeix amablement a l'invitació, improvizant una salutació cordial a la nombrosa representació de l'E. R. de Catalunya. Va posar de relleu els llaços d'amistat i germanor que han existit sempre entre els dos pobles hispànics, els quals tenen plantejada la mateixa lluita per la supervivència de la seva personalitat nacional. Recorda el temps de guerra, quan les institucions basques trobaren a Catalunya el caliu de la llar perduda i la sortida conjunta del territori republicà dels dos Presidents, Aguirre i Companys, i la coincidència amb què sempre actuaren, sense que el seu esforç per la victòria fos sempre ben rebut, per mor dels recels estúpits de governants de darrera hora. Perduda Bascònia, un exèrcit aguerit de trenta a quaranta mil homes hauria pogut atrinxer-se a Catalunya, si la visió enterbolida dels centralistes no ho hagués entrebancat.

Parla de la tasca complementària que escau a les característiques del poble base i català, al·ludint humorísticament a què els productes del Cantàbric són molt ben acollits per la cuina catalana.

Crits de ¡Visca Catalunya Lliure! i de ¡Gori Euzkadi Ezkatuta!, acolleixen la breu i abrandada peroració del Delegat d'Euzkadi.

Seguidament s'aixeca a parlar el senyor Miquel Santaló, el qual és acollit amb una xardorosa i prolongada ovació, el que posa de relleu, una vegada més, com la gent del nostre partit estima a l'honorat i prestigiós cabdill dels homes d'esquerra de les terres gironines.

Un cop fet el silenci, el senyor Santaló, visiblement emocionat, comença el seu discurs dient que, després de molts d'angúnies punyents, sent un goig i una emoció profunda en veure aquell aplec de catalans fervorosos allí reunits per a recordar i festejar la fundació d'E. R. de Catalunya, el gloriós partit de Macià i Companys.

Això, després de tants anys d'exili, és una prova innega-

ble de la virilitat del Partit, del tremp de la Raça i de la confiança en el futur.

Unes veus aïllades primer, i l'entusiasme en dues petites reunions després, poc abans d'aquesta comunió de catalans, l'una celebrada a casa d'un estimat amic gironí, i l'altre amb tot un grup d'elements oficials del partit, ja van aclarir les boirines del pessimisme de l'esperit davant el perill d'una crisi, la qual podia dur-nos a una situació compromesa.

El perill s'ha superat, i podem dir que l'Esquerra és tan ferma com sempre per honorar Catalunya, i per a posar-se una vegada més en peu de lliure per a l'alliberació de la nostra Pàtria.

A les cartes d'uns bons amics de Mèxic, requerint-me per a assistir aquest acte, s'hi afegeixen la del venerable i digníssim President de tots els catalans, senyor Josep Irla, enviada des del seu refugi de Sant Rafael, sempre de cara a les aigües del Mediterrà, plena de fe i de coratge saludant a tots els presents, i un telegrama, arribat a les vuit d'aquest matí, del Secretari General, senyor Josep Tarradellas, en aquests termes: "Demano en nom de l'amistat tingueu confiança (Stop) No abandono res (Stop) Silenci obligat resultat cartes juliol (Stop) Dia vindrà que tothom comprendrà motius de la meva actitud (Stop) Avui puc dir-vos que molt aviat reprendré actuació (Stop) Abraçades per tots (Stop) Vostre."

Ja veieu el ressò de l'encertada iniciativa dels directius del Partit a Mèxic.

Ni la follia estesa arreu del món, ni les màquines infernals de les bombes atòmiques i d'hidrògen, no podran matar l'ànima nostra ni la nostra voluntat. I el temps ens durà, més aviat o més tard, l'hora propícia per entrar en acció, sota el guiatge de les institucions cabdals que Catalunya va donar-se per la reconquesta de la nostra terra i per a sumar-nos al concert dels pobles liberals i humans, els quals han d'establir en el món el regne de la pau i de la justícia social.

Enlaire, doncs, els cors, i dempeus, aixecant la copa com un càlzer amb l'esperit abrandat, i amb el record envers als nostres companys morts en la guerra i en l'exili.

Amb la fe posada a les generacions presents i futures, diem, una vegada més, en la intimitat d'aquest recinte i per a què retrunyí arreu: "¡Visca Catalunya!"

Una grandiosa ovació i crits també de ¡Visca Catalunya!

El President donà per acabat l'acte amb un breu parlament de gràcies, renunciant, per exigències de l'hora, a resumir i subratllar els discursos patriòtics i amables que precediren, remenciant especialment a les senyores que, amb la seva presència, ens acompanyen amb la gràcia de la seva persona a tots els actes de l'Esquerra.

Aquest missatge, escrit espontàniament i signat per tots els assistents a l'acte, fou tramès al Presidente Irla.

Molt Honorable Josep Irla,
President de la Generalitat de Catalunya
Cogolin (França).

Aplegats aquest vespre uns dos cents amics i correligionaris, amb representacions dels republicans espanyols, gallecs i bascos, al redós del Restaurant "Ambassadeurs", en commemoració del XXIIIè Aniversari de la constitució del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya, us adreçem una cordial i entusiasta adhesió amb el pensament fix a la Pàtria".

Visqueu molts anys.

Mèxic, 24 d'abril de 1954.

Evocació del 14 d'Abril

per Pere Purcalles

Ara fa 23 anys. ¿Qui no ho recorda, i qui no enyora aquella diada? Era un dia de Primavera, quiet, de cel clar, mar blava... A l'horitzó brillava com mai el sol dels bons auguris!

Amb tot, però, hi havia una inquietud, una preocupació. El Comitè Revolucionari, empresonat molt abans, romania a la presó.

Les conferències telefòniques, amb Madrid, es succeïren contínuament per saber notícies. I, la dèria de tothom, tant dels de la capital com dels de les comarques, era preguntar i preguntar-se com acabaria el plet de les institucions en pugna.

Tot era confusió. L'ambient estava saturat de propòsits heroics, d'esperances i de desenganys, optimisme en uns llocs i escepticisme en altres, talment com si les masses populars s'haguessin encomanat el doble moviment de recula i avança de les aigües del mar.

Calia que sortís l'home que el moment polític reclamava... Aquest home fou Lluís Companys!

Eren les dues de la tarda d'aquell dimarts gloriós quan, acompanyat per una vintena d'amics i correligionaris, féu via cap a la Casa de la Ciutat, a fi de demanar audiència al senyor Alcalde de Real Ordre, el qual informat pel seu secretari de la visita d'aquella estranya i numerosa comissió, els féu passar al seu despatx.

La cosa fou ràpida; ni tan sols temps de saludar-se.

—Senyor Alcalde —li digué tot seguit l'Amadeu Aragay, allí dret en el vestibul al front d'aquell grup—, venim en nom de la voluntat popular, obertament manifestada, a destituir-vos d'aquest lloc, per a què l'ocupi el ciutadà Lluís Companys i Jover, que és el conseller municipal que ha obtingut més vots en la contesa electoral del diumenge!

El comte de Güell, impressionat, va respondre que ell només deixaria el càrrec per la violència.

Llavors l'Aragay avançà unes passes, li posà suaument i amb subtilesa remarcable la mà a l'espatlla, i va fer: —Queda proclamat Alcalde de Barcelona el senyor Lluís Companys!

El digne i noble aristòcrata català agafà la seva vara de primera autoritat de Barcelona i, lliurant-la a Companys, va dir-li, textualment: —Ací la teniu... Estic content perquè sé que la deixo en bones mans

Immediatament tot aquell grup sortí al balcó, i amb una vella bandera tricolor que ja portaven a punt, el nou alcalde de la ciutat proclamava la República... (Era el primer que la proclamava a Espanya).

* * *

En Josep Serradell, vell militant i fundador d'E. R. de C., avui exiliat a Mèxic, era un dels que va acompanyar Lluís Companys a proclamar la República. Tant és així, que és a ell a qui dec que, a Llançà, vila empordanesa i republicana de soca i arrel, es proclamés la República gairebé a la mateixa hora que a Barcelona, al bell mig de repicaments de campanes i udols de les sirenes.

Des del mateix Ajuntament de la ciutat comtal, l'amic Serradell aconseguí parlar amb el Centre Republicà Democràtic Federal de Llançà, després de vèncer la resistència de la telefonista, la qual es negava a donar-li la conferència.

—Pere —em va dir—, estic ací a l'Ajuntament de Barcelona amb en Companys... Acabem de proclamar la República...!

Uns minuts després la vella i històrica bandera del nostre centre ja flamajava als balcons de casa de la vila.

* * *

Figueres, la bella ciutat cap de l'Alt Empordà, té una vella i profunda tradició republicana, però la nostra vila, a més de republicana, la tenia de revolucionària. Això féu, doncs, que ja a les tres de la tarda, en els locals del nostre centre, orgull de l'Empordà, hi entrés i sortís la gent de casa i de fora per rebre consignes, enfortir el cos i l'esperit, ben disposats al combat, per si de cas les forces de la reacció sortien en defensa del vell i caduc règim.

Simultàniament, tota una munió de noies i dones, enmig d'alegries i cançons, s'entretenien a confeccionar banderes tricolors, que anàvem repartint a mesura que arribaven les comissions foranes.

El així que, una a l'un, un parell a l'altre, vam anar fornint de banderes gairebé a tot l'Alt Empordà.

Arreu arborava l'esperit republicà i catalanista, i la joia brotava en tots els cors de la gent del poble.

EL 14 D'ABRIL I ELS HOMES DEL PORT

Per E. ROVIRA-BORI

A les dues de la tarda del dia 14 d'Abril jo em trobava a casa de la mare, on, com de costum, anava a visitar-la. Jo, aquell dia, no tenia feina.

De cop i volta, se sent com truquen a la porta de l'escala, els quatre trucs de consuetud, demanant els estadants del quart pis. La mare va sortir al balcó per veure qui trucava, i, com que no el coneixia, vingué fins a la meua cambra on jo feia la sesta, i em digué: —Noi, sembla que algú del moll et busca." Efectivament, era un company. Un company al qual li havien encarregat que em vingués a buscar a casa de la mare, en el carrer del Bou de Sant Pere, mentre un altre havia anat al meu domicili particular del carrer de Ramalleres. Així era segur de trobar-me.

Em vaig acomiadar de la mare, un xic inquieta, puix que mai no havien vingut a buscar-me a casa d'ella. Un cop al carrer, i en preguntar a l'amic què era el que passava, aquest em digué que a la Federació estaven reunits uns quants homes i que en Trilles havia fet cercar a dos o tres que mancaven, ja que, segons es deia, acabava de proclamar-se la República.

Per la Via Laietana, com dos esperitats, volàvem, no corriem. En arribar a la Federació m'espetairen, com un insult: —Tu, tan catalanista, i avui fent tard!" —Bé, què passa?—, vaig preguntar. Aleshores m'informaren que en Macià i en Companys havien proclamat la República.

L'emoció d'aquell moment fou tan intensa, que no hi ha mots per a descriure-la. En aquells instants arribà en Cervera, el qual havia deixat la feina i vingué corrents a la Federació. Ens abraçarem.

Ens reunírem quinze homes, un grup unit i compacte. I, quan tots comprovàrem que teníem les nostres pistoles en bon estat, a les ordres d'en Trilles ens encaminàrem cap a la Diputació. En sortir del carrer de la Mercè i a l'entrar a la Plaça d'Antoni López, veiérem com davant de Correus hi havia l'Emiliano Iglesias, dret dalt d'un cotxe, donant un miting. Si en Trilles no es fica pel mig, allí comença la bronca. En Cervera, exaltat com sempre, ja el volia fer callar a trets. En Trilles em recomanà que no el perdés de vista i que no li deixés fer cap ximpleria.

Emprenguérem Via Laietana amunt, fins a la Plaça de l'Àngel, carrer de Jaume I, i férem cap a la Plaça de Sant Jaume. Tant la plaça com els carrers adjacents, estaven tots curulls i abarrotats de ciutadans, amb cares de joia i de satisfacció. En els balcons centrals de la casa gran —Ajuntament—, com el de la Diputació —encara no es deia Generalitat—, onejaven ben altes i orgulloses la bandera catalana i republicana.

La munió de gent no ens permeté entrar per la porta principal, i ens ficàrem al carrer del Bisbe, entrant per la porta lateral.

El pati de la Diputació era ple de gom a gom. Empenyent a la gent poguérem pujar al primer pis, que estava igualment abarrotat. La gent es movia amb certa dificultat. Saludàrem a molts homes de les esquerres, tant dels partits polítics com de les organitzacions obreres. Hom veia amb complaença que els homes del port féiem acte de presència.

Ens quedàrem al vestíbul principal, mentre en Trilles es ficava a diferents dependències. Mentrestant, la Plaça de Sant Jaume, engolia cada minut gent i més gent, i a penes es podia transitar.

Serien les quatre i mitja de la tarda quan hom portà ferit un ciutadà. L'havien ferit, segons la versió dels que el duïen, els del Sindicat Lliure. Inmediatament en Trilles ens reuní a tots, i féu, amb un gest enèrgic i decidit: “—Anem!”

Com que era casi impossible obrir-se pas entre tanta de gent, sense atropellar algú, en Miquel Badia, s'atansà a la balustrada de l'escala i cridà: “—Estat Català, feu pas als homes del Port!” Tot seguit ens deixaren via lliure.

Tota aquella jovenalla dels escamots ens guaitava amb aire sorprès, i tal vegada de recança alhora, ja que no deixaven de mirar les culates de pistola que treïen el nas per damunt de les nostres faixes.

En arribar a la porta principal, la cosa es féu més difícil. Els mossos de les Esquadres batellaven per contenir l'allau de gent que intentava entrar. Aleshores en Trilles tingué la gran pensada. Sense dir res, ni amenaçar ningú, es treïé la pistola, deixant-se-la a la mà, penjant a terra. Automàticament tots l'imitàrem. Sant remei! La gent, sorpresa, i encuriosida, ens obrí pas. Tothom veié que sortíem del Palau de la Diputació i compregueren que ens havien encomanat alguna missió. Per la nostra indumentària tothom es donà compte també que érem massips del moll.

Tan de pressa com ens ho permeté l'agombolament de gent, ens ficàrem al carrer de Sant Domènec del Call, i entràrem a una escalera, on el primer pis els del Lliure hi tenien la redacció del seu periòdic “La Protesta”. Aquesta escala era molt estreta. En Trilles dubtà uns segons, però s'enfilà esglaons amunt, no donant-nos temps a dissuadir-lo. Si a dalt del pis hi hagués hagut algú disposat a fer-nos front, ens hauríem ficat a una ratonera. Sortosament, els ocells havien volat. Forçàrem la porta de la radacció, la qual cedí fàcilment —no l'havien fermada—, i entràrem tan impulsius i sense reflexionar que cometérem la més gran de les imbecilitats: en lloc de recollir i ordenar tot el paperam a fi d'esbrinar qui eren i com actuaven els del Lliure en la seva organització interna, ens dedicàrem a trencar-ho i esbocinar-ho tot, ho i tirant-ho al carrer. En aquells moments passava pel carrer de Ferran un repòrter gràfic, i tingué l'oportunitat de treure una pel·lícula... Aquesta pel·lícula, on es veu tot el paperam voleiant i gent allí estacionada, fent esforços per a arregar alguna cosa, s'exhibí moltes vegades en els cines de Barcelona i d'arreu de Catalunya.

Acabada la nostra obra de destrucció, ens encaminàrem ràpidament pel carrer Canvis Nous a la Boqueria, i d'allí a la Rambla i després cap al carrer de la Unió, on, als alts del Cine Alcázar, hi havia molts dels Sindicats Lliures; però hi arribàrem tard... Els companys de la

F. A. I. hi arribaren abans i, igual que nosaltres, ho havien malmès tot, fent-ne una gran foguera al bell mig del carrer. Al C. A. D. C. I. ja hi anaren els companys dependents, bo i incautant-se del local, convertint-lo en el seu estatge social.

Mentrestant, en Trilles ens digué que, a les vuit del vespre, tots fóssim a la Federació, ja que a les nou havíem de ser a un determinat lloc... Aleshores ens barrejàrem entre la multitud que invaïa de cap a cap totes les rambles. La gent cantava cançons i himnes patriòtics, les banderes veïaven alegres i ufanoses... En aquells moments passava pel mig de la Rambla un camió militar, i, dret sobre la cabina del conductor, un sargent feia onejar a dreta i esquerra una gran bandera barrada, ensems que cridava: “¡Viva Cataluña! ¡Viva la República!” ¡Viva España!” (Es veia clar que aquell sargent era castellà. La gent el corejava i aplaudia als primers representants de l'exèrcit republicà).

Aquesta visió commogué fortament al meu amic Simó Lafarga, que no es va poder estar de dir-me: “—Rovira, ara sí que crec amb una Catalunya lliure!” Es que ell sempre havia fet brometa del meu catalanisme.

Abans de les nou, ja érem tots a la Federació. Quan en Trilles arribà, ens digué que s'havia compromès d'anar a la Unió Catalanista, on hi hauria una reunió de prohoms de la política, per tal de prestar-los el nostre ajut, si fos necessari. Tothom convingué en anar-hi, Abans, però, encarregàrem a la Rosa, la muller del company Cester, conserge de la Federació, que ens preparés sopar, puix que havíem de celebrar l'esdeveniment amb un àpat de germanor i fraternitat.

A les deu del vespre, acabada aquella reunió, saludàrem als reunits, els uns coneguts per nosaltres i altres no. En Trilles m'encarregà la custòdia i salvaguarda de la persona de l'il·lustre catedràtic de la Universitat de Barcelona, senyor August Pi Sunyer, a qui, junt amb el meu inseparable amic Cervera i un xicot murcià anomenat Moroto, acompanyàrem i deixàrem sa a la seva casa.

En Trilles, amb en Lafarga i en Roldan, acompanyaren, encara que ell no ho volia, al mestre de molts socialistes catalans, senyor Rafael Campalans.

Quan estiguérem de retorn i tots reunits, celebràrem el sopar, bevent i brindant perquè la República, segons frase d'un xicot andalús, de la secció del bacallà, fos ben republicana.

LLETRA OBERTA

ELS MIRAVITLLISTES

Senyor President de l'E. R. de C. a Mèxic.

Distingit company: Trobo excessiu el marge de llibertinatge que alguns que pretenen figurar com de l'Esquerra es prenen en la qüestió de posar-se al servei —així, desvergonyidament— del Estats Units, o de Rússia, en el gran combat que sostenen aquests dos imperialismes per a dominar el món, cadascú a la seva manera.

Ja sé que la disciplina no ha estat mai massa estricta en el nostre Partit, que per alguna cosa no és totalitari; però àdhuc en l'exili em sembla que cada militant hauria de ser més vigilant de si mateix per a no posar a servei de cap causa l'esforç que bé prou necessita tot sencer Catalunya.

Altrament, es corre el perill de què agents provocadors introdueixin divisions entre els nacionalistes d'esquerra, i entre els mateixos afiliats al Partit. ¿No hi hauria manera de trobar alguna forma ben polida de dir a aquests esgarria cries que no ens emboliquin?

Vostre affm., etc.

Un soci que s'identifica

RENUNCIA DEL MOLT HONORABLE SR. JOSEP IRLA

Sr. JOSEP TARRADELLAS, Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya

Estimat amic: Per tal de ratificar públicament les funcions que heu vingut assumint d'ençà de la dissolució del darrer Govern de la Generalitat, us vaig pregar, el juliol de l'any passat, que exercíssiu les funcions executives de la Presidència de la Generalitat i que constituíssiu un Consell de Catalunya.

Pel fet que no vàreu acceptar, el mes d'agost del propassat any vaig confiar la mateixa missió al Sr. Carles Pi i Sunyer, ex-Conseller Delegat del Govern de Catalunya, el qual em féu saber que, si bé acceptava l'encàrrec de gestionar la constitució d'un Consell, renunciava a assumir la delegació proposada.

Malgrat els seus esforços i millors desigs, el Sr. Carles Pi i Sunyer m'informà el 3 d'abril darrer que no havia pogut encara dur a terme els seus propòsits.

Es per aquest motiu que vaig creure convenient d'establir els decrets de data 21 d'abril que institueixen el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat i un Consell de Catalunya cridat a proveir per elecció, en cas de vacant, la Presidència de la Generalitat.

D'aleshores encà, el meu estat de salut ha anat agreujant-se progressivament i m'interdeix, avui, l'exercici de qualsevol de les funcions que constitucionalment em pertocuen.

Per totes les consideracions damunt dites, em veig obligat a renunciar a la presidència de la Generalitat i a demanar-vos que, d'acord amb el Secretari Primer del Parlament de Catalunya —a qui us prego de donar compte de la present comunicació— siguin preses totes les disposicions necessàries per tal que entri en vigor el Decret que institueix el Consell de Catalunya en el cas de quedar vacant la Presidència de la Generalitat.

Us prego que volgueu acceptar el meu profund agraïment per la lleial col·laboració que en tot moment he trobat en vós.

Amb l'amistat de sempre, us abraça el vostre amic

EL PRESIDENT
J. IRLA

PARIS, 7 de Maig del 1954.

La renúncia o dimissió del Molt Honorable President Sr. Josep Irla ha causat pregon sentiment, encara que no ha sorprès massa a tots els qui estaven assabentats de la progressiva deterioració de la salut del senyor President i de les seves condicions en què transcorre en l'exili la seva vida. Sembla que l'or que s'endugué la República no ha bastat per a permetre una vellesa còmode a un home que, amb els afanys de la seva vida de treball, gaudia de milions a casa seva.

Evidentment, els Estatuts de Catalunya no podien preveure les situacions per demés anòmales en què es trobarien les Institucions bandejades per la força de les armes. La dimissió del Molt Honorable President interí de la Generalitat, que ho era per haver estat elegit President del Parlament, entropassa amb problemes de forma, els quals s'han de resoldre amb la màxima aproximació possible a la lletra i a l'esperit dels Estatuts.

De totes maneres, no hi ha dubte que és la Corporació que li va concedir les facultats de President la qui ha d'entendre en la renúncia, i el primer que s'escau és que la Comissió de la Diputació permanent del Parlament de Catalunya proposi a l'aprovació de tots els membres si s'ha d'admetre o no la renúncia. Es clar que, fonamentada en raons de salut greu, el Parlament no tindrà més remei

que acceptar-la, però és el nostre parer que els Diputats, a qui pertoca alguna vegada exercir la seva funció, han de procurar revestir de cerimònia els traspassos de poder car és màxima incommovable de dret, que en els negocis d'Estat la bona forma és el tot. La salvaguarda i garantia del Dret està en el procediment. Si volem reivindicar el fet de què Catalunya és un Estat, que amb el Dret resisteix a la força bruta i que espera justícia davant el tribunal del món i de la història, hem de ser respetuosos amb les pròpies lleis i no pendre'ns-ho tot com a simples afers d'estar per casa, o de junta de casinet de barriada.

Veiem que el Molt Honorable President ha sentit l'urgència de desarregar la seva responsabilitat, i segurament l'absència del Consell de Govern li ha impedit trobar altra solució que una lletra de renúncia al Conseller Delegat, per a què ell determini el que sigui més adient. El degut respecte que portem a les Institucions allunya de les nostres paraules la més lleu intenció de crítica, a les seves resolucions. El que fem ressaltar és el sentiment amb què les acollim quan sembla que no hi ha altra remei. I li reiterem la nostra devoció personal més sincera, per la dignitat en què ha ocupat la Presidència, malgrat les adverses circumstàncies. El mateix President ja fa referència a les mesures que prengué en dos decrets anteriors, de 21 d'abril, per tal de preparar la seva sortida del Govern de la Generalitat.

Es comprova amb el següent Decret:

"En virtut de les atribucions que em confereix l'article 45 de l'Estatut Interior i amb el desig d'assegurar en tota circumstància la continuïtat de les Institucions de Catalunya:

HE RESOLT:

Primer.—S'institueix el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya.

Segon.—Serà missió del Conseller Primer exercir, per delegació, les funcions executives inherents a la Presidència de la Generalitat.

Tercer.—El Conseller primer serà responsable:

a) Davant del President de la Generalitat;

b) Del Parlament de Catalunya o, eventualment, de la seva Diputació Permanent.

Quart.—Cessarà en les seves funcions:

a) Per decisió del President de la Generalitat;

b) Per dimissió el càrrec.

Quint.—Es nomena Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya al senyor Josep TARRADELLAS.

EL PRESIDENT
J. IRLA

I en la mateixa data expedeix un altre Decret constituint un Consell amb l'exclusiva missió de què tots els seus membres elegeixin en el terme de tres mesos, a partir del dia en què es declari la vacant de President, al nou President interí, fins que Catalunya recobri la seva sobirania nacional, o (se sobreentén) en què cessi per qualsevol causa suficient.

Gent de Partit democràtic, avesada a acatar l'acord de les majories en funcions deliberant, i dels Consells executius responsables davant les Assemblees de Partit, els nostres comentaris han d'esperar a què es manifestin els òrgans adients. Per endavant, suposem sempre que el que s'ha fet és el que ha semblat millor, donades les circumstàncies, i no hem pas d'amagar que la designació de Primer Conseller en la persona del Sr. Tarradellas, així com la seva acceptació, que ara més que mai és una càrrega, un pesat sacrifici, són noves que rebem amb la satisfacció amb què veiem el compliment de deures patriòtics.

FREDERIC MISTRAL

(En el XLè aniversari de la seva mort)

Frederic Mistral va néixer el 8 de setembre de 1830. El seu pare —un modest hisendat de Mallana, amo del Mas del Jutge—, volgué fer-ne un advocat, un home de carrera, un senyor, com dirien els vells rurals de casa nostra. I, a tal fi, doncs, no va trigar a fer-li aprendre les primeres lletres i enviar-lo després a Avinyó, on, ben sovint, el noiet s'irritava en veure's tractat de petit paysan pels seus condeixebles burgesos.

—Petit paysan...—

I se n'anava, trist, gairebé plorant, allí en un recó; sol, sempre sol... Però un dia —aleshores havia fet totjust tretze anys, un nen encara—, es desperta en ell un viu enhel d'escriure un vers, de cantar quelcom de dolç i inexplicable que neguiteja el seu esperit. El poema era dedicat a la seva mare.

Entretant, arriben les vacances de Pasqua.

Una tarda:

—Mare, ¿voleu venir amb mi fins a l'era? Es que tinc una cosa a dir-vos.—

Mare i fill se'n van a l'era.

I quan la mare, ja asseguda, allí a l'ombra d' un paller, demana: “—I bé, ¿què és el que hi ha?”, ell, sempre tan cohibit i pres d'una feble timidesa, va haver de decidir-se. Es treu un tros de paper de la butxaca i, baixos els ulls, diu el vers.

Però quina no és la seva sorpresa quan aixeca els ulls i veu que la seva mare plora!

—¿Què teniu, mare?

—Fill meu, jo no hi he comprès res...—

La mare de Mistral, com gairebé totes les dones provençals d'aquella època, no parlava ni entenia sinó la llengua de la seva raça, i es per això que no havia comprès les estrofes franceses del seu fill.

I és en aquest instant que es fa el jurament d'escriure tots els seus cants de l'ànima en l'única llengua que parla la seva mare.

Podia dir, a la seva mare, com el nostre Aribau:

“Si, quan me trobe sol, parl' ab mon esperit,
en llemosí li parl, que llengua altra no sent...”

Quan va haver acabat el batxillerat, i amb el seu diploma arriba a Mallana, el seu pare, content, tot satisfet, li pregunta:

—I bé, ¿què penses fer ara?

—Versos —respon Mistral.—

No vulgueu pensar la cara que hi va posar el seu pare. I després l'home s'imposa, i diu:

—Quan hauràs acabat les vacances, aniràs a fer el teu Dret a Aix, i quan ja tindràs la llicenciatura, nosaltres farem de tu un advocat o bé un notari.—

“Jo no tenia pas idea de desobeir —escriu Mistral—; però abans de partir cap a Aix, em giro cap al fris blau de les Altilles i, mentre estic esperant el mosso que arribi amb la meva maleta, allí, de cara al sol, faig la prometença de restar fidel al país, a la seva llengua, a la seva ànima.”

Es un enamorat que s'agenolla als peus de la seva Verge idolatrada.

* * *

Anys després, Mistral ha acabat la carrera. Retorna al mas, a la llar dels seus pares; ell, que els estima tant. Ara ja és un advocat; ha passat la llicenciatura d'una faisó brillant. El pare —que veu realitzat el somni de la seva vida— és un esclat de joia; es sent l'home més feliç de la

terra. Però... El fill és un enamorat de les muses, i no sent altra veu ni altra harmonia que la de la Poesia.

“O Magalí, ma tan amada!

Mete la testa al fenestron.

Escolta un pauc aquesta albada
de tamborins e de violons...”

Escriu versos, sí; entra en relació amb altres poetes —Roumanille, Aubanel—, que, igual que ell, senten un viu i fervorós amor a la terra i a la seva llengua. I uns i altres es llegeixen els treballs; s'orienten, s'encoratgen, vi-bren. I és així que un bon dia els neix la idea de publicar un recull. Saint-René Taillandier els el prologa, i al cap de vuit dies l'edició es veu del tot exhaurida.

Es la restauració literària de la llengua provençal. I, des d'aquest moment, i sota l'ègida de la Santo Estello, el seu símbol gloriós, els set joves poetes col-laboradors d'aquesta antologia treballen, cadascú pel seu compte, en la restauració i l'engrandiment de la literatura provençal. Quatre anys després, el 2 de febrer de 1859, festa de la Candelera, surt a la llum l'obra genial que duu el bell nom de Mireia.

“He llegit Mireia —escrivia Lamartine al poeta Joan Roboul—; res no havia aparegut, encara, d'aquesta saba nacional, fecunda, inimitable del Migdia. Hi ha una virtut en la terra; el meu cor i el meu esperit s'han sentit tan profundament impressionats que escric un entretien sobre aquest poema. Digueu-ho a Mistral. Després de les Homèrides de l'Arxipèleg, no s'havia produït un doll de poesia primitiva semblant a Mireia. Jo he cridat, com vós: Es Homer!”

* * *

L'obra de Mistral —ens deia un dia el professor Jean Amade, fill de Céret i gran amic de Catalunya, el qual morí fa tres o quatre anys—, es troba traduïda a vint-i-dos idiomes, i en francès menys que en cap altra. A la Sorbona, i fins a les universitats occitanes com les de Montpellier i Aix de Provença, només hi ha, per estudiar Mistral i la seva escola (els Poetes del Sol) això que s'anomena un curs lliure. Es a dir, un curs fet a moments perduts del professor, i al qual els estudiants no poden assistir si no és també a moments perduts. En canvi, se'n donen cursos oficials a set càtedres d'Anglaterra, cinc dels Estats Units, vint-i-sis d'Alemanya (de les quals, nou a Austria), i la universitat del món que té l'honor d'haver patrocinat les més belles tesis sobre la literatura en llengua d'oc és la d'Upsala, a Suècia.

El 25 de març de 1914 —l'any de la guerra que ell havia predit, però que ja no va veure—, la Mort, aquesta enamorada cruel i apassionada, es recorda del poeta... Feia tres dies que es trobava al llit, sofrint un reuma lleuger, quan, tot d'una, pregunta a la seva vella criada:

—¿Quin dia és avui?

—Dimecres.

—Aquest dimecres serà tot un dia.—

Cap al tard, el rostre del poeta anava transfigurant-se d'una manera brusca, alarmant.

—Què tens, Frederic? Què et passa?— li pregunta la seva muller, inquieta.—

Mistral, respon:

—Visé li santo... (Veig els sants)—

I va morir.

Agustí Cabruja

MONOGRAFIES BAGES

AMB ELS BRÀÇOS OBERTS

Francesc FARRERAS DURAN

En aquest segon volum de les "Monografies Bages", La Poesia Catalana fins a la Renaixença, respectem les variants valencianes del català de Joan Fuster, perquè entenem que més aviat és escaient l'ús —dintre de les normes— de determinats modismes que donin el to, a la paraula escrita, del país català de cada escriptor.

Així com l'accent —a més de les variants— en la paraula viva ens revela si el català amb el qual dialoguem és de València, de Mallorca o del Rosselló (i àdhuc si de l'Empordà, el Pla d'Urgell o del Camp de Tarragona) no és per demés que cadascú enalteixi, el patrimoni de tots, l'Idioma, amb manifestacions autòctones, que més aviat revelen una major riquesa de llenguatge, sense que afectin la puresa de l'idioma mateix.

Han passat molts anys des de l'època lingüísticament anàrquica de la decadència i no voldríem contraure —ni que fos dintre del petit camp d'aquestes publicacions— la responsabilitat de contribuir a fomentar un nou desori. Creiem que dintre de les normes, avui generalment acceptades, cap la matisació —més aviat graciosa— que donen a l'idioma comú el to i les variacions del país, català, de cadascú, oimés si en senyalar la diversitat d'origen s'accentua l'anhel de sentir-nos més catalans tots plegats.

Ahir Ausiàs March i Lluïl eren catalans de València i de Mallorca, tan catalans com el qui més ho fos d'entre els nascuts al Cap i Casal de la Catalunya mateixa.

Avui voldríem que tothom coincidís amb nosaltres en la defensa de la puresa del català, però amb els braços ben oberts perquè tots els ciutadans de cada una de les terres de parla catalana es pugui sentir, amb ple dret —i àdhuc amb tota comoditat com a casa seva entre qualsevol grup de catalans, sigui el que sigui el seu accent o precisament per les diferències d'accent mateixes.

Més catalans són, al meu entendre, els valencians i els mallorquins o menorquins que parlen i escriuen el català, que actuen com a catalans —catalans de la seva pròpia terra, però catalans tanmateix—, que no pas els nascuts al cor de la més vella terra catalana, però que actuen al servei de l'opresor.

L'any 1867, dos poetes es troben a Avinyó i arriben junts a París: l'un és Victor Balaguer, l'altre Frederic Mistral. Abans de la seva partida, Bonaparte Wyse els havia elogiats conjuntament, en un brindis, d'aquesta manera: "Oh, musa de Mireia i del Calendal, del vi de Déu, gloriosa embriaguesa!, i per la llibertat gran desfermador de tempestes, tu, el Victor Hugo de Catalunya!"

El nostre dilecte amic Alfred Pereña, fill de l'il·lustre família Pereña, de Lleida, ha tingut la gentilesa d'enviar-nos la seva comèdia en tres actes "L'escombra verda", acabada de publicar.

Molt agraïts. L'hem llegida amb molta atenció, i en parlarem amb l'interès que es mereix en el pròxim número.

L'amic Roc Boronat ens ha donat a llegir el manuscrit de la seva nova obra teatral, "El preu d'un amor", que, com la seva "Maria" —com se sap, acaba d'obtenir un èxit esclatant a Tolosa, on s'estrenà per primera vegada—, li augurem un feliç esdeveniment.

"Maria", pels informes que tenim, serà estrenada dintre de poc a Mèxic.

El dia 11 de Setembre tindran lloc, al Brasil, els tradicionals Jocs Florals de la Llengua Catalana.

Formen la Comissió Organitzadora i el Consistori significats professors i intel·lectuals catalans.

P A U C A S A L S

L'arquet, mestre del temps per vostre mà,
senyoreja en l'espai i ens meravella,
que s'hi mou amb un ritme llarg d'estrella
d'un cel que ens enlluerna de tan clar.

D'aquest cel que ens atreu de tan pregon
com el revela amb veu ampla i sonora
vostre violencel que així arremora
fins el silenci més secret del món.

Vós en sofriu el goig i la tortura
i, de la melodia ardent i pura
sobirà, ensems captivador i captiu,

tanqueu els ulls i la veieu més clara,
que al fons de vós descobriu, cara a cara,
l'Ombra de Barch que escolta i us somriu.

VENTURA GASSOL

ELS QUE HAN TORNAT A CASA

Per Galés

Es un tema candent, que, àdhuc, en les converses particulars, hom procura evitar-lo. Però, potser seria millor airejar-lo, perquè no infecti el subconscient. Sobretot, caldria fer-nos una opinió en l'especte polític.

Perquè la política —hi ha gent que sembla ignorar-ho—, és la causa per la qual moriren en la guerra civil un milió de persones i per la qual viuen en l'exili alguns milers de famílies catalanes.

Cal fer-se un concepte polític d'aquells que han retornat a Catalunya, començant per deixar ben clar que es refereix especialment a aquells que tingueren personalitat representativa en la gran tragèdia. El cas dels particulars, per bé que adherits a un partit polític, que formaren en el cor immens, presos individualment, no interessien, no tenen significació política.

Una raó pràctica per a definir una posició de l'Esquerra, és que de vegades se li ha fet retret que militants, que ocuparen càrrecs de direcció o representació popular, hagin abandonat la lluita i fet l'acatament indispensable per a poder retornar a les llars enyorades.

Evidentment, la qüestió no és exclusivament de l'Esquerra; no coneixem cap organització de l'exili que estigui lliure de culpa per a poguer tirar la primera pedra. Entre els que, de bon dematí, reingressaren al solar patri, n'hi hagué molts que havien figurat com a caps en els rengles sindicalistes i del PSUC. Recordem aquell pintoresc saltimbanquis que deia: "El toro és allà, i allà és on s'ha d'anar per a matar-lo!" Ningú no s'enganyà.

El fet és que, aquells que han hagut d'acotar el cap i demanar l'aman per a entrar per les portes del paradís franquista, ho han fet sempre per raons molt particulars i personals. Alguns, cercant la comoditat, o perquè s'han descoratjat i sentit vençuts pel pas del temps i pel complex de derrota moral.

El cas més patètic és el dels vells, que semblen obeir a l'instint de l'animal ferit que cerca l'ubaga preferida per a deixar-hi els ossos. És el cas més digne de comprensió i de pietat. Encara que tenim exemples de vells que aguanten com a roures, decidits a morir dempeus, i són admirables.

De totes maneres, em fa l'efecte que el judici ètic no s'ha d'interferir ni confondre amb la valoració política. Com a homes, podem perdonar les febleses de la naturalesa humana, que és la pròpia. Però, en sentit polític, cal posar per damunt de tot la posició clara dels exiliats que ho són per a mantenir alta i neta la bandera de les reivindicacions nacionals i de la dignitat humana. Una causa és immortal quan hi ha un Cambronne que forma el quadre dels supervivents i a l'intimació de rendir-se sap contestar: "Merda!"

Amb tot esperit de caritat, i extremant la benevolència, podem desitjar que trobin la pau i el repòs els malalts que les canvien pel silenci i l'entrega. De fet, són els presoners de la guerra, i així els podem considerar, malgrat l'apariència d'haver-se lliurat voluntàriament al perdó de l'enemic que no té perdó. Tots els respectes en el caire personal, però és clar que han fet renúncia a tots els seus drets i representació política. Han signat el seu òbit.

Els que resisteixen l'enyor terrible i les sol·licitacions de la sang, encara que en l'exili no facin més que servir, són el dit acusador, l'espectre que emplaçarà als traïdors

Hem Perdut un Altre Amic

El nostre estimat i entranyable amic Emili Vigo, de La Bisbal, ha mort. Feia anys, molts anys, que estava malalt. Una malaltia aguda, crònica, que poc a poc li ha anat minant la salut, l'ha dut finalment a la tomba.

Pocs dies abans de repatriar-se, ens va escriure una carta des de Perpinyà, acomiadant-se i demanant-nos que no li guardéssim rancor perquè se n'anava... "M'hauria agradat retornar-hi en unes altres circumstàncies, com pots comprendre; però la meua malaltia em té cada dia més aclaparant... Vull anar a morir a casa".

Un cop arribà a La Bisbal, el seu germà i les seves germanes l'internaren al sanatori que el doctor Ribas Soriano té al Montseny; però tots els esforços i sacrificis per a salvar-li la vida han estat inútils.

Fou enterrat al mateix cementiri on jeuen les despulles del poeta Màrius Torres —fill de l'Umbert Torres, de Lleida, i germà del Victor—, mort de la mateixa malaltia que el pobre Vigo.

L'Emili Vigo era un periodista àgil, inquiet, brillant. La notícia, el reportatge, l'article polític, l'apassionava; era un periodista que sentia i estimava profundament la seva professió.

Va començar a escriure quan encara era gairebé un nen —sempre, és clar, fins quan passava ja de la vintena, va semblar-ho un nen—. En aquella època les nostres signatures apareixien molt sovint juntes en la pàgina que "L'Opinió", diari, dedicava a les comarques i de la qual en tenia cura en Manuel Valldaperes.

Després, a "La humanitat", on, uns anys més tard, ja en plena guerra, i essent secretari particular del President del Parlament Català, senyor Josep Irla —el qual li ha fet de pare, en la seva malaltia—, passà a ser-ne redactor.

A l'hora de l'èxode, vam passar junts, entrant a França per Les Illes. Venia també amb nosaltres el gendre de Carles Rahola, el bon amic Lluís Franquesa, el qual fa dos o tres anys va morir a Xile.

Junts també vam estar un temps al camp de concentració de Saint Cyprien, i després a la Residència de Montpeller, on va morir el seu pare, i, al cap de poc, la seva mare, a La Bisbal.

Quan, després de l'alliberació, aparegué, a París, "La humanitat", el portantveu del nostre Partit, ell en fou el director.

Sabem que tenia alguns treballs literaris, inèdits, assaigs polítics i d'altres de caire històric, com, per exemple, el seu "Robespierre i Catalunya", que obtingué el Premi Dr. Trueta als Jocs Florals de Londres.

Amb la seva mort, E. R. de C. perd un dels seus millors homes joves, i el republicanisme històric del Baix Empordà la figura més intel·ligent i destacada de les seves noves generacions.

C.

fins a l'hora de la mort. Viuen en l'exili per a què no mori la ciutadania ni triomfi l'iniquitat. Podem recordar, per norma, la rèplica de Victor Hugo a Badinguet, aquell Napoleó el Petit que ridiculitzà al Gran: "—Retornaré quan pugui retornar la llibertat a la meua pàtria."

VELLS i JOVES

Per Salvador FERRET

Per què costa tant, de vegades, d'entendre's vells i joves? Aquesta divisió, diguem-ho tot seguit, té molt de relativa: hi ha vells amb els que un s'entén més o menys bé i joves amb els quals no es pot parlar. Res és completament simple en aquest món. Però, d'una manera general, hi sol haver, en efecte, una divergència certa entre vells i joves; hi ha estat sempre.

El fet d'haver existit sempre podria fer creure que no val, doncs, la pena de parlar-ne. Més, deixant apart el que això no seria mai una raó suficient, hi ha un altre fet encara o potser, senzillament, una exageració d'aquell mateix: la discrepància entre vells i joves es presenta avui més accentuada, i en alguns punts llur desacord és rigorosament fonamental.

Allò que hem de trobar a la base d'aquesta diferenciació és ben conegut i a més és, si no del tot natural, quan menys humà: l'home madur resta aferrat, àdhuc quan ell mateix no ho creu així, a tot el que ha vingut constituint la seva vida; això vol dir que, a mesura que passen els anys, es troba cada vegada una mica més en el passat. El jove, en canvi, sense deixar d'aprofitar l'experiència del passat—quan aquest efectivament ofereix una experiència—, pensa més en allò que hagi de venir i, en certa forma, viu més en el futur.

En el moment actual, però, l'avenir es presenta confús; imprevist i potser imprevisible. Període de transició, no únic però sí decisiu com pocs, en què sabem només que del passat en restarà ben poca cosa. En aquestes condicions, el jove d'avui es limita a viure en el present, essent aquest "viure el present" allò que més li sol retreure la generació anterior. Però, el jove, adopta aquesta actitud per simple comoditat només? O, també, per una espècie d'abúlica indiferència? Creure-ho així seria jutjar el significat de les generacions—de cada generació— un bon tros massa a la lleugera.

Els filòsofs, avui, parlen cada vegada més de la vida i d'"allò vital"; en realitat, els filòsofs no haurien de parlar mai d'altra cosa. Es tracta—diuen els més sans d'entre ells— de fer de la vida un principi i un dret; de viure deliberadament per a la vida. La veu dels filòsofs no ha estat mai desoïda; l'idea, avençant-se sempre als fets, senyala el camí.

Ara bé: aquests conceptes són un bon xic perillosos. Viure deliberadament per a la vida! No n'hi ha cap precedent; no se'n té, per tant, l'hàbit. I, en canvi, quantes negacions vicioses heretades! El jove d'avui tracta de realitzar, no en tinc cap dubte, l'enunciat filosòfic del nostre temps; però ho tracta, admetem-ho també, d'una manera obscura. En la pràctica es dona el cas paradoxal de què el camí més curt és el que va d'extrem a extrem. A la pèndola, una vegada en marxa, li és difícil de deturar-se.

Però això no és més que una simple reacció, més o menys violenta, abans de trobar el centre; l'anarquia no pot durar indefinidament. Situats al centre veurem, per exemple, que malgrat el que hi pugui haver de sublim en un anacoreta, un místic, la seva actitud és tan errònia com la del dissolut. Ambdós atempten contra la vida. Ni existeixen tants pecats com monstruosament ens ha volgut fer

creure durant vint segles el cristianisme en mans dels que se'n van apoderar, ni s'ha de pecar per viure la vida.

En el fons, les discrepàncies que es solen produir entre vells i joves d'avui sorgeixen d'aqueixa concepció fonamental de la vida. I tot això es manifesta en els més petits fets. Hi ha deures relatius, imposats per nosaltres mateixos, als quals els joves no fan ja cap cas: quan se'ls ofereix l'elecció entre un d'aquests deures i la vida, escolleixen, naturalment aquesta última. L'opció no és per a ells dubtosa. Perquè, encara que d'una manera inconscient moltes vegades, intueixen que viure la vida és també un deure, i ja no tan sols un dret. I un deure aqueix, no relatiu, sinó absolut.

Ara bé; vells i joves, entre nosaltres, podem estar d'acord. Ho estem, quan menys, en això altre de fonamental: en què per a viure la vida hem de menester de la llibertat; necessitem ser lliures, individualment i col·lectivament. Expressat aquest anhel, la filiació de cadascú és clara; el de menys, aleshores, és la circumstància de ser vell o jove. Encara que, naturalment, hom prefereix ser jove mentre es pugui...

El Sopar de l'Aniversari...

per Joan Moles

No m'ha estat possible enguany d'assistir al sopar en commemoració del XXIIIè aniversari de la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya. Ho he sentit de tot cor. Però la llunyania i els deures professionals, equival a dir el guany del nostre pa de cada dia, no m'ho permeten.

Es una diada que cada any se'ns fa més estimada. I, pels que vivim lluny de la capital mexicana, més enyorada, perquè ja és una festa de germanor i de cordialitat a la qual tots ens apleguem com una família. Sembla una taula de Nadal catalana, rodejada des de l'avi fins al darrer nat dels néts.

Hi ha molts companys i estimadíssims amics, que degut a llurs ocupacions no els trobàvem més que un cop l'any, en aquest sopar de convivència catalana i patriòtica. Es prodiguen les abraçades, s'inicien converses agradables, els qui no s'han vist des de l'any anterior volen contar-se quantitat de coses en uns minuts i, per a què la cordialitat plani al llarg de la nit, s'oblida tot.

Oblidar... tot? No. Hem dit que era una festa familiar, i mai no hem oblidat, ni mai oblidarem, als germans llunyans, sobretot els que lluiten i pateixen a la Pàtria.

I mai no hem oblidat, ni mai podríem oblidar a la gran Absent, a la Mare, a Catalunya.

Vull dir a tots als amics com sento de no haver pogut estar al seu costat; però que de pensament i amb el cor ja hi era en aqueix sopar, que enguany s'ha escaigut l'endemà de Sant Jordi, la diada de les roses.

Algun dia podrem fer la pau de totes les enyorances que ara patim.

I aquell dia també farem una gran festa de germanor.

Perquè per a Sant Jordi hi haurà la més gran florida i esclat de roses. I ben vermelles! (Es que estaran regades amb la sang dels botxins, car els segadors ja hauran segat les cadenes.)

I llavors la festa familiar serà complerta. Hi serem tots els germans, i la Mare ens somriurà a tots... ¡Visca Catalunya!

Per una Formula Septentrio- nal de la Política

per SALVADOR MASET

Potser fóra assenyat intervenir en la política d'una manera més deportiva. La resistència a la dictadura de Primo de Rivera es manifestà sovint amb batusses político-deportives, que desembocaren feliçment en la segona República. El resultat, nosaltres el sabérem prendre amb esperit de tolerància i fair play, característic de l'home educat, a casa nostra. En canvi, àdhuc en l'exili, encara hem de patir el ressentiment dels que ja aleshores no saberen perdre. La guerra civil no ha fet canviar als principals adversaris nostres del 12 d'Abril de 1931. També podríem parlar del ressentiment dels anarquistes i comunistes, però cal confessar que la seva querrela no ens preocupa tant com la dels catalanistes, malgrat la importància que reconeixem als primers.

El ressentiment cabileny de molts catalanistes de dreta arribà fins a sumar-los a les forces de l'enemic tradicional de la nostra terra i a fer-los mentir per a justificar la seva traïció. El ressentiment dels catalanistes dretans, que es donaren per més ofesos el 12 d'Abril, perquè el poble no els elegí, dura inexplicablement i entrebanca la claretat de la política catalana a l'exili. Ja és la segona vegada que s'organitzen moviments sota la invocació de l'unificació nacional, empesos, crec jo, més pel ressentiment que per l'anhel de fer una política pràctica que enforteixi la lluita antifranquista i nacionalista dels catalans a l'exili. ¿Com anomenariem als qui pretenen fer política sense comptar amb el joc dels partits polítics? Es com volguer fer un guisat de llebre sense llebra, però en el fons s'endevina la intenció de desplaçar la força d'esquerra, car, és curiós que tots els intents d'unificació s'hagin hagut de fer sempre a costa de plegar les reivindicacions laiques i laboristes de l'esquerra i tolerar un fals apoliticisme que només afavoreix el conformisme conservador de les dretes.

Escau a Catalunya, per a no caure en el rifyenisme de la península allunyada del mar, advocar per fórmules d'ideal polític que veiem sortosament desenvolupar-se al nord dels Pirineus. De passada podríem superar la tendència anarquitzant que, autors como E. Carbó, no s'amaguen de referir al fons barabar de l'altiplà i de les illes de rifyens en la terra ibèrica. Abans de néixer els teòrics de l'anarquisme, Proudhon, Kropotkine o Bakunin, ja els nostres indígenes es produïen sense mesurar l'abast de les seves decisions amb tendència a TIRAR AL DRET, amb conseqüències sovint contraproductives i llastimoses.

Els moments són molt adients per a fer balanç d'actituds poc deportives, i aprofitar les possibilitats creixents cada dia de què, al normalitzar-se la situació política a la nostra terra, es puguin empeltar els nostres ideals a la generació que avui ja té quinze anys. Aquesta generació es troba en situació semblant a la que ens trobàvem nosaltres a la primera guerra mundial. Ara la joventut es troba enfrontada pel problema de la llibertat. Llavors també, sota el nom de francòfils i germanòfils. Però a Catalunya, per damunt d'aquests ismes érem republicans i catalanistes, i ens unia el nacionalisme que donà els seus fruits en la legió dels combatents que han omplert de glòria autèntica, d'heroisme civil, les pàgines de la nostra història en les darreres dècades.

Amb aquests procediments, caldria ser cecs per no veure que cal estructurar una política atractiva i intel·ligent, si no es volen defraudar les il·lusions del nou jo-

vent. I la fórmula d'una política europea, septentrional, és la més adequada per a una generació ambiciosa i culta. Cal entroncar l'ideal d'una unitat feta per damunt de les divisions irreductibles i de les incompatibilitats històriques. Les renyines de campanar, les estructures administratives asfixiants no poden entusiasmar a unes generacions que ja han vist el fracàs d'una política que tendia més a l'OLLA i al SIDRAL que a una seriosa estructuració d'Estat modern, útil per a resoldre els greus problemes de l'economia i del treball.

Caldria que les dretes catalanes se n'adonessin que també hi tenen una missió a complir, a més de la de frenar, que ja saben fer tan bé que fins aturen. Avui poden fer d'arbotant per ajudar a les esquerres liberals a desfer l'investida dels partits totalitaris i fanàtics que volen esborrar la democràcia del món. I la nació de cara al futur europeu no hi perdria res de què neixés un sindicalisme català ben representatiu dels ideals i necessitats dels treballadors de la nostra terra.

La fórmula de política europea vol dir també l'incorporació a una política expansiva de les classes generalment resclosides de la gent benestant i menestral. El falangisme i el comunisme de la Península (car a Catalunya, si ho mireu bé, no s'hi cria naturalment ni una mala herba ni l'altra) equival a rifyenisme, i s'asfixiarien en el clima d'una política europea. L'estructuració dels partits polítics a Bèlgica, Anglaterra i Suècia, etc., ens podrien servir de model per a la fórmula europea de convivència de dos o tres grans partits catalans, amb dos o tres grans sindicals fidels a l'idiosincràcia del treballador català.

Evoquem l'avenir pacífic i pròsper d'una Unió Europea en què la nostra bandera catalana, símbol de llibertat, volei al costat de les nacions agermanades.

Actuar o Desapareixer

El número 6 del Butlletí d'Esquerra Republicana dels nostres correligionaris de París, editat pel Consell Departamental del Sena, publica: "Continuarem el combat per a fer que Esquerra Republicana de Catalunya de París estigui present arreu per la llibertat i la democràcia a la nostra terra".

En l'Editorial, sota el títol de "Actuar o desaparèixer", fa un anàlisi de la situació i arriba a conclusions que tenen una coincidència sorprenent amb les exposades per l'Assemblea General d'Estudis de l'Esquerra a Mèxic. Sobretot perquè no tinguérem cap canvi d'impressions ni acord previ.

I és natural, en el fons, que els companys d'un mateix ideari i d'una mateixa lluita, afiliats a un mateix Partit, coincideixin en el mateix pensament i en una mateixa voluntat.

Diu l'Editorial: "Si la situació és greu, més ho serà si no prenem cap decisió. Contra el feixisme no hi ha més que una solució: combatre. Combatre o desaparèixer. I nosaltres, homes d'E. R. de C. no volem desaparèixer. Almenys sense oposar-nos amb totes les nostres forces a l'enemic que empresona al nostre poble".

A hores d'ara els nostres companys de París, com els altres que es troben escampats pel món, veuran que Esquerra serva i forma el quadre. El problema de desaparèixer com a Partit, els de l'Agrupació a Mèxic no ens l'hem plantejat mai. Tenim massa morts per l'ideal, els quals ens en demanarien comptes. Tenim prou fe i esperança amb el nostre poble.

ACTES DEL HUMOR

14 D'ABRIL

Com cada any, l'Orfeó Català de Mèxic ha commemorat l'aniversari de la proclamació de la República Catalana, en un sopar. Hi assistiren un centenar de catalans.

Hi parlaren, pronunciant abrandats i patriòtics discursos, el senyor Ramon Arnau, de la Junta de l'Orfeó, el senyor Duran Rosell, Secretari, i el senyor Duran Jové, el qual presidia, com a ex-Conseller de la Generalitat de Catalunya.

L'Esquerra hi féu acte de presència amb una nutrida representació.

:: - :: - ::

Els nostres amics d'Izquierda Republicana celebraren un magnífic acte en commemoració de la proclamació de la República.

Hi va assistir una enorme gentada de republicans espanyols, i també forces catalans.

Van parlar el senyor Mariano Joven, com a president d'Izquierda, el senyor Antoni Ma. Sbert, en representació de l'Esquerra, i el senyor F. Gordón Ordax, amb caràcter personal.

Es clogué l'acte amb l'Himne de Riego, escoltat per l'auditori a peu dret.

:: - :: - ::

Als actes oficials organitzats per l'Ambaixada del Govern de la República hi assistiren, en representació de l'Esquerra, els consellers senyors Amadeu Oliva, Antoni Eroles, Enric Canturri i Jaume Mateu.

Foren amablement atesos per l'Ambaixador, senyor Salvador de Etchevarría.

Hom va poder escoltar el discurs, gravat en disc, del President de la República Espanyola, senyor Diego Martínez Barrios.

PUBLICACIONS REBUDES

El núm. 6 del Butlletí d'E. R. de C. de París, del qual parlem en un altre lloc; els números 9 i 10 de "CARTES D'EUROPA", on hem llegit, com sempre, notes i informacions interessants de gran actualitat política i patriòtica; el núm. 21 de "Jeune Europe"; el núm. 148 de "Tierra y Libertad", editat a Mèxic; el núm. 137 de "Solidaridad Obrera", de Mèxic, amb l'interessant article de Jaume R. Magriñá, "Utopistas anárquicos", i una curiosa fotografia del germà de Franco amb una exòtica; "La Nova Catalunya", de l'Havana; "Germanor", de Santiago de Xile; el núm. 18 de la revista literària "PONT BLAU", amb el seu equip de literats i poetes; el núm. 73 de "La Nostra Revista", de l'Avelí Artís; "Noticiari Català", de Xile; els números 1, 2 i 3 de "Catalunya", de Buenos Aires, en la seva nova època.

EL "COYOTE" DE FRANCO

"The New Yorker", fina revista de circulació mundial, ens informa que en visitar el President de la República turca a Reno, capital pintoresca del petit Estat de Nevada, por on és encara senador el coyote de Franco, McCarran, aquest etzivà en un àpat un discurs d'elogi a l'il·lustre visitant, comparant al senyor Bayard amb Lincoln... i amb en Franco.

Diu la revista que el President de Turquia, que no entén gaire l'anglès, això ho va entendre i es va tornar groc, de ràbia.

—La reina d'Anglaterra ha visitat el Kenia malgrat les amenaces del Mau-Mau i Gibraltar malgrat els Marra-maus de Franco.

—Uns coneguts nostres li han escrit que, com Gibraltar no és dels catalans, ja se'l pot quedar, si li agrada.

—El Papa de Roma es troba tan delicat que el nostre amic, "Le Canard Enchainé", de París, li ha proposat que faci un romiatge a Lourdes. ¿I per què no a Montserrat? Si la Nostra s'arromanga pot deixar totes les demés a mitja popa.

—S'ha vist que va empitjorar la salut del Papa des de que va firmar el Concordat i va condecorar a l'usurpador. ¿Prou se n'haurà de confessar si vol anar al cell!

—Per obsequi d'un estimat amic nostre repartim amb aquest número del Butlletí un exemplar, en castellà, del Concordat. De moment no sembla cosa de riure. Però amb el temps farà riure molt. Tant, que pot fer plorar de tan riure.

—En Pifia viu a l'Havana. Es separatista i va darrera de l'Ambaixador de Franco. Es revolucionari i tot el dia el veureu amb capellans. El vam conèixer explicant xistos de llores a la Conselleria de Ventura Gassol. Volia que el fessin alcalde de barri o quelcom així. Deia que havia fet el viatge exprés. Sempre que pot es fica amb l'Esquerra i ens fa la mar de pessigolles a la panxa. Dient que homenatjava al gran President Macià, el subconscient el va traïr, i amb una santa niciesa, exclamà: "Nou anys de lluita pel triomf, i el triomf era aprofitat per altres que no són els catalans d'Amèrica". El Centre de l'Havana, respectable entitat, encara riu ara de la Pifia.

—La primera vegada que en Pifia va arribar a França va anar a la barberia i va dir al barber: "Ne me rappelez pas". El fadrí, molt atent, va contestar-li: "Non, monsieur, je ne vous rappelle pas".

I al cap d'una estona, en Pifia s'aixecà indignat: "Diu que no em rapela i m'ha escorxat tota la cara!"

—En Pifia es barallà amb la dona i aquesta l'envià al dimoni. Molt seriós anà a trobar al senyor Jutge, i li va explicar: "La dona m'ha enviat al dimoni. ¿Tinc dret a prendre les criatures?"

—En Pifia volia que a totes les escoles hi hagués un globo terraquí de tamany natural.

—En Pifia estava molt preocupat i un amic li va preguntar per què. "—Veuràs, va dir-li, m'he enterat que de cada set criatures que naixen una és xinesa. I la dona està a punt per sèptima vegada..."

—En Pifia, quan festejava, li va dir a la promesa: "Ens haurem de casar o quelcom d'això". Ella li va replicar: "Ens casem o res de quelcom d'això".

—En Pifia es posà malalt i el metge va dir-li que patia de la pròstata. Ell anava contant al amics que tenia la prostitució molt delicada.

—Jurem lluitar per Catalunya i la seva bandera! Jurem venjar els nostres germans morts por ella! Jurem morir, també, si és necessari, generosament, amb la il·lució i l'esperança de fer reviure Catalunya i, amb ella, l'ànima immortal d'aquells que han mort per la Pàtria! —Jaume Miralvitlles i Butxaca (seguixen les signatures.)

Dels treballs publicats en aquest BUTLLETÍ, els autors en són responsables.

REPORTATGE

L'Odissea d'un Jove Català

“Tres ex combatientes españoles, republicanos, Antonio Rodríguez González, Agustín Pérez Pauzó y Juan Jofre Cairó, ante la imposibilidad de desembarcar en el puerto de Tampico, por carecer de documentación, y con el miedo de ser devueltos a España, en el mismo barco en que viajaban como polizones, el “Lia”, de nacionalidad sueca, intentaron evadirse, arrojándose al Pánuco, muriendo ahogado uno de ellos, Juan Jofre... El cadáver no ha sido encontrado.”

(De les “Últimas Noticias”)

En Joan Jofre i Cairó és un xicot de Badalona. Té vint-i-nou anys i milita a la C. N. T.; fins ara ha actuat com a element de la Resistència, a Catalunya. Es dedicava a repartir entre els obrers els famosos segells de dos rals “Pro-Presos”, i també treballava en actes de sabotatge i distribució de propaganda.

L'any 47 va ser detingut, a Darnius, junt amb un altre company —en Pere Ribot i Mas, de Santa Coloma de Farners, un estudiant d'Estat Calalà—, quan es disposaven a passar la frontera, clandestinament, en una missió especial. Els dugueren a Girona, on passaren uns dies tancats al convent de Santa Clara, de Salt (un gran i vell convent de monges de clausura, utilitzat avui per les autoritats franquistes com a presó provincial), i d'ací a Barcelona, ingressant als calabossos de la Jefatura de la Via Laietana, cel·la número 6.

Uns anys després, al 53, va intentar de nou passar la frontera, i aquesta vegada ho aconseguí, gràcies a la complicitat d'un agent de policia. Un cop en territori francès, indocumentat i acorralat contínuament per la policia, la qual li fa la vida impossible —en aqueixos darrers anys, a França, s'ha fet molt difícil, per tot estranger, especialment pels evadits del paradís franquista, obtenir documentació i treball—, es veu obligat anar-se'n, sense un cèntim i només vivint d'alguna mossada que li dona una que altra casa de pagès, a Bèlgica. Ací gràcies a les gestions del Partit Socialista Belga, se li va facilitar el Carnet de Refugiat Polític Internacional, que li va lliurar la Delegació de la O. N. U. en aquell país. Després d'haver obtingut aquest document, les autoritats belgues li van concedir el Certificat d'Inscription au Registre des Etrangers (Etrangers Vreemdeling).

Va treballar en unes mines, on també s'hi guanyaven el seu pa de cada dia diversos espanyols, exiliats. Es va fer amic amb dos companys de treball: l'un asturià i l'altre basc. Un dia van parlar d'anar-se'n tots tres a Amèrica, a Mèxic, millor dit, ficats en una vaixell, com a polizones. Entusiasmats amb aquesta idea un dissabte, a la tarda, van anar al moll a donar un cop d'ull als vaixells allí anclats, en visita d'exploració. El vespre, al cafè, llegint el periòdic “Lloyd”, portantveu de la marina, s'informaren que el “Lia”, de matrícula sueca —el qual ja havien vist i que, per cert, els havia ullprès—, el dia 19 de març partiria d'Ambers rumb a Veracruz.

Aquella nit doncs, els xicots no dormiren; a la matinalada, sense una cigarreta als llavis ni un farcell de roba a la mà, arribaren al port. Lentament, fent el dissimulat, van anar apropant-se al barco. Veient que, a coberta, no es ballugava cap ombra, no s'entretingueren. Van fer escaneta i, el primer que va arribar a dalt, va

ajudar a pujar els altres dos. S'amagaren en un bot de popa.

El “Lia” va partir.

Tres dies després, a la nit, en intentar sortir del seu amagatall, assetjats per la gana i la sed, van ser descoberts per la guàrdia... Foren presentats al capità. Aquest, indignat, furiós, se'ls apropià la documentació, bo i ordenant que els tanquessin al castellet de proa. L'endemà, a les cinc de la tarda, foren alliberats.

Des d'aquell moment es van dedicar a ajudar a la tripulació en les feines domèstiques del barco.

* * *

Tres dies abans d'arribar a Nova York, el capità els va parlar. Els va dir que es veia obligat a prendre una sèrie de mesures de precaució, a l'objecte de salvar la seva responsabilitat.

—Tan bon punt el pràctic de Nova York pugi a bord, sereu tancats en un departament, que, a tal efecte, ja s'està preparant... Us suplico, doncs, que no feu la imprudència d'evadir-vos.—

Li contestaren que estigués tranquil, ja que no pensaven pas escapar-se.

—Els Estats Units no ens interessa; nosaltres, el que volem, és arribar a Mèxic...—

L'home els ho va agrair. Després, extenent-se en detalls, els contà que, si desapareixessin del barco, això a ell li costaria trenta mil dòlars, car ja havia telegrafiat a les autoritats d'emigració dels Estats Units, com era de reglament, l'existència al vaixell de tres polizones espanyols.

Amb tot i això, però, ells prengueren també les seves precaucions, apropiant-se d'una clau anglesa, d'un martell, una escarpa, un torniquet i un citrell d'oli, a fi de preparar la seva fugida, en cas de què trobessin dificultats en el moment de desembarcar, a Veracruz.

En arribar al port de la capital dels Estats Units, varen ser visitats i vacunats pel Servei de Sanitat. Seguidament se'ls va interrogar.

El que els prenia la declaració era un agent ianqui, el qual parlava molt correctament l'espanyol.

“—¿Quién es el Jefe, de ustedes?—” els va preguntar.—

Li respongueren que no hi havia tal Jefe. Que eren tres amics que, trobant-se, a Bèlgica, ballant-la molt dura, s'havien aventurat a anar Amèrica com a polizones en un barco, i això era tot.

“—El comunista, pues... ¿quién es?—”

Li feren la mateixa resposta, que allí no hi havia cap

comunista, que tots tres eren de la C. N. T., militants obrers, antifeixistes.

—Pues, ¿qué buscáis en Estados Unidos?—

—Si estem ací, és perquè el barco ens hi ha portat! Nosaltres anem a Mèxic, on hi ha tants milers de refugiats espanyols... —es va atrevir a fer-li observar el nostre compatriota.—

Durant els quatre dies de permanència del vaixel el moll, van tenir guàrdia permanent, efectuada per tres agents.

* * *

Van arribar a Tampico... Parlaren al capità, amb el fi de què els deixés baixar a terra. L'home va telegrafiar a les autoritats d'emigració d'aquell port, i el permís els fou denegat.

Davant d'això, a les onze de la nit, amb el paquetet de la seva roba lligada a l'espatlla, burlant la vigilància, van anar al castellet de popa, van lligar una corda que arribés fins a baix a l'aigua, i s'escapoliren... Van nadar prop d'una milla, arribant a la sorra. Es van vestir, amb la roba tota mullada, i es van dedicar a la recerca d'ajut entre els elements exiliats. Després de rondar dues o tres hores sense poder trobar cap persona, ni saber on poder adreçar-se, van decidir sortir de la ciutat. En arribar en un lloc conegut pel Puente de la Puntilla, malgrat anar separats, a certa distància, per tal de no cridar l'atenció de la policia, van ser detinguts, i portats al vaixell, recludint-los de nou, soldant, aquesta vegada, la porta elèctrica-ment.

No obstant, van tornar intentar evadir-se. A la matí-nada, després d'haver pogut rompre amb una palanca els punts de soldadura de la porta de ferro, van ser sorpresos pel tercer oficial i l'agent de vigilància.

El capità va reforçar la vigilància, fent soldar novament la porta. De moment, es resignaren; els quedava encara una esperança... Quan el vaixell emprengués la seva ruta, arrià un bot i mirar d'arribar a terra, allà on fos.

Després de tres hores i mitja que el "Lia" havia aixecat àncores, i trobant-se ja a unes vuitanta milles de la costa, quan ja no s'albirava res, va ser oberta la porta del calabòç... Era l'última oportunitat que els quedava. Però, ai las!, quan arribà l'hora, l'asturià i el base desistiren dels seus propòsits: s'espantaren. Es aleshores que en Joan Jofre, sol, en un moment de reacció, es treu l'americana i ràpid es tira a l'aigua.

* * *

El capità, informat de l'evasió d'un dels polizones, va telegrafiar immediatament a Tampico... Totes les recerques portades a cap per la guàrdia de la costa, a fi de trobar l'evadit, resultaren infructuoses.

Va ser tal vegada per aquesta raó que l'endemà la premsa de la ciutat de Tampico, la de la capital mexicana i la de tota la república, publicava informacions a l'entorn d'aquests tres "ex combatientes españoles, que iban a ser devueltos a Franco", donant la notícia d'haver estat engolits pels tiburons el cadàver del nostre compatriota.

El que va succeir fou que, després de trenta-sis hores de nadar a mercè de les onades, i precisament quan es trobava en aigües freqüentades constantment pels tiburons —a cinc hores lluny de Tampico—, va tenir la sort que una barca de pesca, la qual retornava cap al moll, s'adonés d'aquell naufrag i el recollí...

A. C.

A l'entorn de la renúncia del President de Catalunya

Com és lògic, el nostre particular i estimat amic, el Secretari General de l'E. R. de C., s'apressà a comunicar els Decrets al Primer Secretari del Parlament, senyor Antoni Dot i a resignar la Secretaria del Partit en el membre del Consell Executiu, senyor Joan Sauret, el qual accepta la vacant temporal, avenint-se a l'imperatiu dels moments. Una circular ens ha assabentat de les lletres creuades a tal objete i de què, fins a nou avís, l'adreça de la Secretaria General d'Esquerra R. de C. serà I, Rue Léopold Robert, París, XIV.

No dubtem de què tots els militants contribuïran amb la seva lleial col·laboració a facilitar les tasques a tots els designats.

Darrerament, hem rebut la nova de què molt aviat arribarà a Mèxic el Primer Conseller Sr. Josep Tarradellas, i és de creure que la seva visita ha de ser profitosa per la causa de la llibertat de Catalunya, a la qual tots volem servir amb el millor del nostre pensament i de la millor manera possible en cada avinentesa.

* * *

La nostra primera impressió, com Agrupació d'E. R. de C. a Mèxic, és que els fets han justificat les preocupacions que fa temps veníem rumiant i que el moviment que consideràvem precís ha depassat, amb la renúncia del Molt Honorable President, senyor Josep Irla, les nostres previsions i desigs.

Vida de l'Agrupació

En l'Assemblea General Ordinària celebrada el dia 20 de febrer d'enguany, foren elegits per a formar el Consell Directiu de l'Agrupació d'E. R. de C. a Mèxic, els següents socis:

President, Manuel Galés; Vice-president, Pere Ferrer; Secretari d'Actes, Roc Boronat; Vice-secretari d'Actes, Jaume Mateu; Secretari de Relacions, Joaquim Lluhi; Secretari d'Ajut, Amadeu Oliua; Secretari Administratiu, Joan Ventosa i Roig; Secretari Caixer, Antonio Aroles, i Secretari de Propaganda, Enric Canturri.

A l'assabentar-ne als socis absents i forans, així com a les entitats germanes i amigues, els components del nou Consell es complauen en saludar a tots ben cordialment i resten al seu manar.

:: - :: - ::

CONCLUSIONS aprovades en la darrera Assemblea General d'Estudi, amb la intenció dels consocis senyors Puigdomènech, Dot, Rouret, Roc Boronat, Pere Purcalles, Josep Serradell, Dr. Armendares, Agustí Cabruja i la Presidència.

1a.—Suggerir als òrgans rectors del Partit la necessitat urgent d'activar les funcions orgàniques de l'Esquerra, de cara a l'alliberació de Catalunya de l'esclavatge franquista.

2a.—La necessitat urgent de què el Partit es captiingui

per a què es resolgui degudament el problema de la Presidència del Parlament de Catalunya.

- 3a.—Que cal auspicjar un moviment de concentració de les forces nacionals i democràtiques catalanes a l'entorn de les Institucions (Presidència de la Generalitat i Parlament), per tal de vigoritzar la lluita d'alliberació.
- 4a.—A la mateixa finalitat susdita cal intensificar la connexió dels grups de l'Esquerra entre sí a l'exili, i la relació de l'Esquerra Republicana de Catalunya amb les forces de l'interior.
- 5a.—Pregar al Directori d'Esquerra R. de C. que adopti tàctiques eficients respecte a la presència de Catalunya en l'ONU i en els moviments d'Unió Europea, propiciant Delegacions de Govern sempre avinents.
- 6a.—Que el Consell de l'entitat comuniqui al Secretari i al Directori les conclusions presents i que en terme prudencial reuneixi Assembla General per a donar compte de les respostes o de la manca de les mateixes.
- Foren aprovades per unanimitat.

:: - :: - ::

Per tal d'estalviar espai, hom només publica un extracte de la Memòria reglamentària llegida pel Secretari de Relacions senyor Joaquim Luhi, en l'Assamblea General Ordinària de l'Agrupació.

El senyor Antoni Aroles presentà un Pressupost nivellat, malgrat la compra d'un Multicopista i del cost dels "BUTLLETINS", fent constar, però, que això no hauria estat possible sense l'ajut mai no regatejat d'algun estimat consoci. I esmenta el 2% rebuts del ferm lluitador Llorens de Falset (avui a Coahuila), el qual acompanya el gest amb paraules d'alè pels fidels i de fletstomia pels desenganyats.

S'han publicat fins ara tres "BUTLLETINS" —amb caràcter i to de revista político-literària—, i cinc butlletins multicopiats, donant compte de Cinc Converses de Taula Redona, i les Conclusions acordades en l'Assamblea General d'Estudi, que s'incorporen en la Memòria.

Aquestes responen a la necessitat de què Catalunya estigui present en la crisi del problema peninsular, que, com a catalans i nacionalistes, tenim el deure de vetllar perquè no ens trobi enmig d'una confusió suïcida quan es resolgui.

:: - :: - ::

El Consell Directiu va acordar commemorar l'aniversari de la fundació d'E. R. de C., seguint el seu costum de tots els anys, en un sopar d'unitat i recordança al restaurant "Ambassadeurs", bo i pregant al senyor Miquel Santaló la seva especial assistència i el tradicional discurs.

El Consell Directiu va obsequiar al seu ex-Secretari Alexandre Manyà, i a la seva distingida esposa, amb un sopar improvisat en un cèntric restaurant, a fi de celebrar el seu ascens a la gerència d'una important companyia.

Amb aquest nou càrrec el nostre amic Manyà, s'ha vist obligat a traslladar la seva residència a Veracruz.

:: - :: - ::

En l'acte que l'Orfeó Català va celebrar, en la memòria de Francesc Macià, el primer President de la Generalitat restaurada, hi van prendre part el senyor Roc Boronat, Pilar Sen i el senyor Ll. Nicolau d'Olwer, el qual presidí l'homenatge a prec de les entitats col·laboradores.

El senyor Nicolau d'Olwer va pronunciar el notable parlament que ha publicat, en el seu darrer número, "La Nostre Revista" —a primera pàgina, amb una magnífica fotografia de l'Avi—, i el qual recomanem com a obra d'un il·lustre literat i gran patrici.

CATALANS

Estic segur d'interpretar el pensament de tots el que mantenen intacta la fe en els destins de Catalunya, en expressar el profund sentiment motivat per la renúncia del President de la Generalitat, senyor Josep Irla. La seva llarga actuació política, que constitueix un digne exemple de fermesa catalanista i republicana, li ha fet guanyar l'adhesió i la simpatia de tots els sectors del nostre poble. El seu coratjós i noble comportament i el seu esperit de sacrifici a l'exili, li valdran, n'estic convençut, el respecte i la consideració que mereixen les conductes fidels.

Designat Conseller Primer i, com a tal, President del Consell de Catalunya, escauen ara en la meua persona les funcions inherents a la Presidència de la Generalitat. Si durant tot el nostre dolorós i llarg exili havia refusat sempre d'acceptar cap càrrec representatiu de les Institucions Catalanes i de les de la República era degut a què creia i segueixo creient que en les hores angoixoses i tèrboles en què viu Catalunya, calia que els homes que vàrem tenir l'honor i la responsabilitat de governar-la, havíem de facilitar a altres catalans la tasca de treballar per l'àmplia coincidència nacional que tots desitjem.

Malgrat aquesta ferma decisió, que he mantingut durant quinze anys, sense abandonar però cap dels meus deures polítics, avui, segurament pel fet d'haver estat el darrer Conseller Primer de Catalunya, em veig obligat a acceptar la designació i la confiança que ha depositat en mi, el senyor Josep Irla.

Sé molt bé on comencen i on acaben els meus deures i els meus drets en aquest període provisional, no solament pel fet dels càrrecs que ostento ans encara per les circumstàncies i les formes en què el President Irla s'ha vist obligat a decretar.

Es per això que, en aquests moments tan difícils, voldria dir a tots els catalans que la primera condició per arribar a una acció de conjunt és fer el que Catalunya ha realitzat tantes i tantes vegades, és a dir, ofegar el que ens pugui separar i mirar els nostres problemes amb el desig de resoldre'ls, evitant que l'enyorança del passat o els sofriments presents no desvin les nostres nobles ambicions.

Mig segle de lluites i de decepcions, però també de realitzacions que a tots ens honoren i que quedaran per sempre en la vida política, econòmica, i espiritual del nostre poble, ens obliguen a no desviar-nos d'una conducta que forçosament ens ha de portar al triomf dels nostres ideals.

No hem d'oblidar, tampoc, en cap moment, que les inquietuds i les esperances no comencen i acaben amb nosaltres i això ens obliga a examinar els nostres problemes i les possibilitats pel demà tal com són i no pas tal com voldríem que fossin. I per damunt de tot cal que la manca de llibertat del nostre poble sigui l'estímul constant de la nostra actuació.

CATALANS: Sentim-nos dignes seguidors del patriotisme d'aquells Presidents que foren Enric Prat de la Ribera, Francesc Macià i Lluís Companys; i esperonats per la seva vida al servei de Catalunya, tinguem present que és solament desinteressant-nos de tot el que no sigui imperatiu nacional, que ens serà possible assegurar la permanència de la Catalunya lliure, democràtica i republicana i de retrobar per la nostra Pàtria la grandesa i la llibertat que es mereix.

EL CONSELLER PRIMER

Josep TARRADELLAS

19 de maig del 1954.
Neuilly/Seine.